

מִן יוֹמָא דְעָרְק קַמִּיה דְאַחוּתָּהּ. דְכַתִּיב וַיְהִי עִמָּדֵי
 בְּדַרְדָּךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתִּי, וְאֵינּוֹן אָתּוּ לְבַתֵּר לְעֵלְמָא. וְעַל
 דָּא לָא אָעִיל לֹוֹן בְּהַדְרִיהּ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִכָּאֵן
 מָאן דִּיתְעַכִּיד לִיה נִסָּא, אִיהוּ בָעֵי לְאוֹדָאָהּ. מָאן
 דְאָכִיל נַחְמָא בְּפִתּוֹרָא, אִיהוּ בָעֵי לְבִרְכָא, וְלָא
 אַחֲרָא דְלָא אָכִיל מִיּוֹדֵי:

וַיִּבְנֵן שָׁם מִזְבֵּחַ וְגו', תָּא חֲזִי, פְּתִיב וַיִּבְנֵן שָׁם מִזְבֵּחַ,
 וְלָא פְּתִיב (בְּהַנִּי מַדְבָּחִין) דְאַסִּיק עֲלֵיה נִסְכִּין וְעַלְלוּן.
 אֶלְא בְּגִין דְאַתְקִין תְּהוּא דְרַגָּא דְאַתְחִזִּי לְאַתְתְּקִנָּא.
 מִזְבֵּחַ לִי, לְאַתְקִנָּא דְרַגָּא תְתָאָה לְחַפְרָא לִיה בְּדְרַגָּא
 עֲלָאָה, וְעַל דָּא וַיִּבְנֵן שָׁם מִזְבֵּחַ דָּא דְרַגָּא תְתָאָה. לִי
 דָּא דְרַגָּא עֲלָאָה. וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית אֵל, שְׁמָא
 דָּא כְּשִׁמָּא עֲלָאָה. בְּגִין דְכַד אַתְנַהֲרָא כְדִין פְּאָמָה
 בְּתַתָּה וְכִלָּא חַד.

לשון הקודש

המזבחות שהעלה עליו נסכים ועולות,
 אלא משום שתקן אותה ברגה הראויה
 להתתקן. מזבח לה', לתקן ברגה
 תחתונה לחברה בדרגה עליונה, ועל
 זה ויבן שם מזבח - זו ברגה תחתונה.
 לה' - זו ברגה עליונה. ויקרא למקום
 אל בית אל - שם זה פשם העליון,
 משום שפשהאירה מהאם, אז פאמה
 בתה והכל אחד.

מלפני אחיו, שכתוב ויהי עמדי בדרך
 אשר הלכתי, והם פאו אחר כך
 לעולם, ועל זה לא הכנים אותם עמו.
 רבי אלעזר אמר, מכאן מי שנעשה לו
 גם, צריך להודות. מי שאוכל לחם
 בשלחן, הוא צריך לברך, ולא אחר
 שלא אכל דבר.

ויבן שם מזבח וגו'. בא ראה, כתוב
 ויבן שם מזבח, ולא כתוב ובאלו

כִּי שָׁם נִגְלוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים, בְּגִין דְּאִינוּן לָא
 אֲשַׁתְּכַחוּ אֶלָּא בְּשִׁכְנֵתָא, דְּהָא שְׁבַעִין הִוּוּ
 דְּאִינוּן מִשְׁתַּכְּחֵי תְדִיר בְּהַדֵּי שְׁכִינְתָא, וְשְׁבַעִין
 קַתְדָרְאֵי סַחְרֵינִיה דְּשְׁכִינְתָא. וְעַל דָּא כִּי שָׁם נִגְלוּ
 אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים בְּאַתְרָא דָּא דְּאַתְגְּלִיא, דְּהָא כְּתִיב
 וְהִנֵּה יְיָ נֹצֵב עָלָיו:

וַיַּעַל מֵעָלְיוּ אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵתוֹ, רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אָמַר, מִפְּאֵן דְּאַתְעֵבִיד רְתִיבָא קַדִּישָׁא
 בְּהַדֵּי אֲבָהֵן. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב אִיהוּ רְתִיבָא קַדִּישָׁא
 עֲלָאָה דְּקִיּוּמָא לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא, וְאִיהוּ רְתִיבָא
 בְּלַחְדוּדֵי. הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיַּעַל מֵעָלְיוּ אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים
 קְרוֹבִים אֵלָיו כִּי אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֵלָיו.
 תָּא חֲזִי, בְּמַה אֵינוּן תְּבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמִּי קַדְשָׁא בְּרִידְ

לשון הקודש

אתו. רבי שמעון אמר, מפאן שנעשה
 מרפכה קדושה עם האבות. ונא
 וראה, יעקב הוא מרפכה קדושה
 עליונה שעומדת להאיר ללבנה, והוא
 מרפכה לבדו. והו שפתוב ויעל מעליו
 אלהים.

פתח ואמר, (דברים ד) כי מי גוי גדול
 אשר לו אלהים קרבים אליו בכל

כי שם נגלו אלו האלהים - משום
 שהם לא נמצאים אלא בשכינה, שהרי
 שבעים היו שהם נמצאים תמיד עם
 השכינה, ושבעים קתדראות סביב
 השכינה, ועל זה כי שם נגלו אלו
 האלהים, במקום זה שהתגלה, שהרי
 כתוב והנה ה' נצב עליו.

ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר

הוא, דלית לך עם ולישן בכל עמין עובדי עבודה זרה דעלמא דאית ליה אלהא דישמע לון, כמה דקדשא בריך הוא זמין לקבלא צלותהון ובעותהון דישראל בכל שעתא דאצטריך לון למשמע צלותא דאינון בעאן, בנין ההוא דרנא דלהון.

תא חזי, יעקב, קרי ליה קדשא בריך הוא, ישראל. דכתיב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. ויקרא את שמו, מאן ויקרא, דא שכנינתא. כמה דאת אמר ויקרא אל משה. ויאמר לו אלהים. לעיל אוקימנא ישראל דהא אשתלים בכלא כדקא יאות, וכדין אסתלק בדרגיה ואשתלים בשמא דא, ועל דא ויקרא את שמו ישראל והא אתמר.

לשון הקודש

בא ראה, הקדוש ברוך הוא קרא ליעקב ישראל, שכתוב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, ויקרא את שמו. מי ויקרא? זו שכנינה, כמו שנאמר ויקרא אל משה. ויאמר לו אלהים, למעלה בארנו שהרי נשלם בכל פראוי, ואז התעלה בדרגתו ונשלם בשם זה, ועל זה ויקרא את שמו ישראל, והרי נתבאר.

קראנו. אליו בא ראה כמה הם חביבים לישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שאין לך עם ולשון בכל העמים עובדי עבודה זרה שבעולם שיש לו אלוה שישמע אותם כמו שהקדוש ברוך הוא מזמן לקבל תפלות ובקשות של ישראל בכל שעה שהם צריכים להשמיע תפלה שהם רוצים בשביל אותה דרגה שלהם.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אוֹלֵי בְּאֶרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדָּאֵי הָא דְאִמְרַתְּ דִּיעֻקְבַּב שְׁלִימָא דְאִבְהֵן אִיהוּ, וְאִיהוּ אַחִיד לְכָל סְטָרִין, וְקָרָא שְׁמִיהּ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ. וּכְתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל. אֲמַאי אֶהְדֵּר קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא וְקָרָא לִיהּ יַעֲקֹב בְּכַמְּהָ זְמַנִּין, וּכְלָא קְרוּן לִיהּ יַעֲקֹב בְּמַלְחָמַת מִיָּן. אִי הָבִי, מַהוּ וְלֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב.

אָמַר לִיהּ, שְׁפִיר קָא אִמְרַתְּ. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה)
 (מב) יי בגבור יצא באיש מלחמות יעיר
 קנאה, האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, בגבור
 יצא, גבור מיבעי ליה. באיש מלחמות, איש
 מלחמות מיבעי ליה.

אֵלָּא הָא אֶתְמַר יי בְּכָל אֶתְר רַחֲמֵי אִיהוּ, וַדָּאֵי (דד)

לשון הקודש

מקדם? אם כן, מה זה ולא יקרא שםך עוד יעקב?

אָמַר לוּ, יָפָה אִמְרַתְּ. פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה)
 (מב) ה' בגבור יצא באיש מלחמות יעיר
 קנאה, פסוק זה פרשוהו. אבל בא ראה,
 בגבור יצא? גבור צריך לכתוב! באיש
 מלחמות? איש מלחמות צריך לכתוב!
 אֵלָּא הָרִי גַתְפָּאֵר, ה' בְּכָל מְקוֹם זֶה
 רַחֲמִים, וַדָּאֵי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁמוֹ

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
 בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדָּאֵי
 מַה שְׁאִמְרַתְּ שִׁיעֻקְבַּב בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא,
 וְהוּא אֲחִינוּ לְכָל הַצְּדִידִים, וְקָרָא שְׁמוֹ
 יִשְׂרָאֵל, וּכְתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
 יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וּכְתוּב
 וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, לָמָּה תוֹר
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ יַעֲקֹב בְּכַמְּהָ
 פְּעָמִים, וְהִכַּל קָרְאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ

קַדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, יי שְׁמִיָּה אִיהוּ, דְּכַתִּיב, (ישעיה
 מב) אָנִי יי הוּא שְׁמִי, וְחַמִּינָן דְּלִזְמִינָן אֶתְקַרֵּי שְׁמִיָּה
 אֱלֹהִים וְהוּא דִּינָא בְּכָל מְקוּם. אֲלָא בְּזִמְנָא דְּאֶסְגִּיאוּ
 זְכָאִין בְּעֵלְמָא, יי שְׁמִיָּה וְאֶתְקַרֵּי בְּשֵׁמָא דְּרַחֲמֵי.
 וּבְזִמְנָא דְּאֶסְגִּיאוּ חִיבִין בְּעֵלְמָא, אֱלֹהִים שְׁמִיָּה
 וְאֶתְקַרֵּי בְּשֵׁמָא דְּאֱלֹהִים. כִּד בְּזִמְנָא דִּיעֲקֹב לָא הָוָה
 בֵּין שְׁנַאִין וְלָא הָוָה בְּאַרְעָא אַחְרָא, קָרִי לִיהּ יִשְׂרָאֵל.
 וְכִד הָוָה בֵּין שְׁנַאִין, אִזּוּ בְּאַרְעָא אַחְרָא קָרִי לִיהּ יַעֲקֹב.
 אָמַר לִיהּ, עַדִּיין לָא אֶתִּישְׁבָּא מְלָה. דְּכַתִּיב לָא
 יִקְרָא, וְהָא אֲנִי קָרִינָן לִיהּ. וּמַאי דְּאֶמְרַת
 דְּכִד הָוָה בֵּין שְׁנַאִין אִזּוּ בְּאַרְעָא אַחְרָא קָרִי לִיהּ
 יַעֲקֹב. תָּא חַזִּי, כְּתִיב, (בראשית לז) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ
 מִגְדֵּי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וְהָא לָא הָוָה בְּאַרְעָא אַחְרָא.
 אָמַר לִיהּ, הָא בְּקַדְמִיתָא אֶתְמַר, כְּמָה דְּקוּדְשָׁא

לשון הקודש

שונאים או בארץ אחרת, קרא לו יעקב.
 אמר לו, עדין לא התישב הדבר
 שפתיב לא יקרא, והרי אנו קוראים לו.
 ומה שאמרת שפשהיה בין שונאים או
 בארץ אחרת קרא לו יעקב – בא ראה,
 פתיב (בראשית לז) וישב יעקב בארץ מגדלי
 אביו בארץ כנען, והרי לא היה בארץ
 אחרת?

אמר לו, הרי בתחלה נאמר כמו

הוא ה', שפתיב (ישעיה מב) אני ה' הוא
 שמי. וראינו שלפעמים נקרא שמו
 אלהים, והוא דין בכל מקום. אלא בזמן
 שמתרבים הצדיקים בעולם, ה' שמו,
 ונקרא בשם רחמים. ובזמן שמתרבים
 הרשעים בעולם, אלהים שמו, ונקרא
 בשם אלהים. כך בזמן שיעקב לא היה
 בין שונאים ולא היה בארץ אחרת,
 קרא לו ישראל. וכאשר היה בין

בְּרִיךְ הוּא לְזַמְנֵין אֲתִקְרִי יְיָ, וְלְזַמְנֵין אֲתִקְרִי אֱלֹהִים.
 הָכִי נָמִי לְזַמְנֵין אֲקִרִי יִשְׂרָאֵל וְלְזַמְנֵין אֲקִרִי יַעֲקֹב
 וְכֹלֵא בְּדַרְגֵין יְדִיעֵן. וְמַה דְּאֲתַמָּר לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ
 עוֹד יַעֲקֹב, לְאֲתִישָׁבֵא בְּשֵׁמָא דָּא.

אָמַר לִיה, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, (בראשית יז) וְלֹא יִקְרָא
 עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם.
 אָמַר לִיה, הָתָם כְּתִיב וְהָיָה. וְעַל דָּא קָיָימָא בְּהַהוּא
 שְׁמָא. אֲבָל הָכָא לֹא כְּתִיב וְהָיָה, אֲלֵא כִי אִם יִשְׂרָאֵל
 יְהִיָה שְׁמֶךָ. וְלֹא כְּתִיב וְהָיָה שְׁמֶךָ יִשְׂרָאֵל, וְאִפְּלוּ
 בְּזַמְנָא חָדָא סֵינִי לִיה, כָּל שְׁכָן דְּלְזַמְנֵין כָּךְ וְלְזַמְנֵין
 כָּךְ. וְכֵד אֲתַעֲטְרוּ בְּנוֹי בְּכֹהֲנֵי וְלִיּוֹאֵי וְאִסְתַּלְקוּ
 בְּדַרְגֵין עֲלָאִין, כְּדִין אֲתַעֲטְר בְּשֵׁמָא דָּא תְּדִיר.

עַד דְּהָיוּ אֲזִלִי, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר,
 הָא אֲתַמָּר דְּכֵד מִיתַת רַחֵל נָטְלָא בֵּיתָא

לשון הקודש

זה עומד באותו שם, אבל כאן לא
 כתוב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה
 שְׁמֶךָ, ולא כתוב והיה שְׁמֶךָ יִשְׂרָאֵל,
 ואפלו בפעם אחת מספיק לו, כל שכן
 שלפעמים כָּךְ ולפעמים כָּךְ.
 וכשהתעטרו בניו בכהנים ולוים
 והתעלו בדרגות עליונות, אז התעטר
 בשם זה תמיד.

עד שהיו הולכים, אמר לו רבי יוסי

שהקדוש ברוך הוא לפעמים נקרא ה'
 ולפעמים נקרא אֱלֹהִים, כָּךְ גם
 לפעמים נקרא יִשְׂרָאֵל ולפעמים נקרא
 יַעֲקֹב, והכל בדרגות ידועות. ומה
 שנאמר לא יקרא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב,
 להתישב בשם זה.

אמר לו, אם כָּךְ, הרי כתוב (שם ט) וְלֹא
 יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ
 אַבְרָהָם. אמר לו, שם כתוב והיה, ועל

מֵאֵן דְּאַצְטְרִיךְ לְאַתְתַּקְנָא בְּתַרִּיסַר שַׁבְּטִין כְּדָקָא
 יָאוּת. אַמַּאי מִיַּתת רַחֵל מִיַּד, אָמַר לִיה, הָא
 לְמַהוּי שְׁכִינְתָא מְתַעֲטָרָא כְּדָקָא יָאוּת וְלְמַהוּי אִם
 הַבְּנִים שְׂמַחָה וּבִיה שְׂרִיא (לְשִׁילָא) לְנִטְלָא בֵּיתָא
 וְלְאַתְתַּקְנָא. וְעַל דָּא בְּנִימִין הוּא תְּדִיר בְּמַעֲרַב
 וְלֹא בְּסִטְרָא אַחְרָא.

וּבִיה שְׂרִיא לְאַתְתַּקְנָא בְּתַרִּיסַר שַׁבְּטִין, וּבִיה שְׂרִיא
 מְלֻכוֹתָא דְרַקִּיעָא לְאַשְׁתְּמוֹדְעָא בְּאַרְעָא. וְרִזָּא
 דָּא, בְּכָל שִׁירוֹתָא דְאַתֵּיא לְאַשְׁתְּמוֹדְעָא בְּקִשּׁוּי אִיהוּ,
 וְעַל דָּא אִית בָּהּ דִּינָא דְמוֹתָא וּמַתְּמָן אֲתִישְׁבַּת.

הָכָא כִּד בְּעָא לְאַתְתַּקְנָא וְלְנִטְלָא בֵּיתָא אֲתַעְבִּיד
 דִּינָא בְּרַחֵל וּבְתַר כֵּן אֲתַתְּקִינַת לְאַתִּישְׁבָּא. כִּד
 בְּעָא לְאַשְׁתְּמוֹדְעָא מְלֻכוֹתָא בְּאַרְעָא שְׂרִיא בְּדִינָא.
 וְלֹא אֲתִישְׁבַּת מְלֻכוֹתָא בְּדוֹכְתָא כְּדָקָא יָאוּת עַד

לשון הקודש

ובו שורה להתקן בשנים עשר
 שבטים, ובו שורה מלכות הרקיע
 להודע בארץ. וסוד זה, שכל התחלה
 שבאה להתודע, היא בקשיות, ועל זה
 יש בה דין של מות ומשם מתישבת.
 כאן פשוטה להתקן ולטל הבית,
 נעשה דין ברחל, ואחר כך התקנה
 להתישב. פשרצה להודיע מלכות

לרבי נתפאר, הרי נתפאר שפשמה
 רחל, נטלה הבית מי שאריוך להתקן
 בשנים עשר שבטים פראוי. למה מטה
 רחל מיד? אמר לו, הרי להיות שכינה
 מתעטרת פראוי ולהיות אם הבנים
 שמחה, ובו שורה ולמלה לטל הבית
 ולהתקן. ועל זה בנימין הוא תמיד
 במערב ולא בצד אחר.